

Råd og vejledning

Til dig, der arbejder med
ofre for psykisk vold

ANKLAGEMYNDIGHEDEN

Indhold

Denne pjece er til dig, der skal vejlede ofre om deres rettigheder, hvis de vil anmelde eller har anmeldt en sag om psykisk vold. Pjecen indeholder information om bl.a.:

- Definitionen af strafbar psykisk vold – er betingelserne opfyldt?
- Forløbet fra forbrydelse til retssag
- Afhøring af offeret hos politiet
- Hvis offeret skal møde i retten – offerets rettigheder, pligter samt særlige hensyn
- Støttemuligheder til offeret (bistandsadvokat og kontaktperson)
- Offerets muligheder for at søge om erstatning samt yderligere hjælp

Psykisk vold i straffeloven

Psykisk vold er strafbart efter straffelovens § 243, hvor der står:

”Den, som tilhører eller er nært knyttet til en andens husstand eller tidligere har haft en sådan tilknytning til husstanden, og som gentagne gange over en periode udsætter den anden for groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd, der er egnet til utilbørligt at styre den anden, herunder ved udøvelse af negativ social kontrol, straffes for psykisk vold med bøde eller fængsel indtil 3 år”.

Der er en række betingelser, der skal være opfyldt, før man kan sige, at der er tale om strafbar psykisk vold. Hvis man er i tvivl om den adfærd, man har været udsat for, er omfattet af bestemmelsen, bør man tage kontakt til politiet. Til politiet vil man kunne forklare, hvad man har været udsat for, og politiet vil herefter kunne vurdere, om de kan gå videre med sagen.

Du kan læse mere om betingelserne på næste side.

Betingelser for strafbar psykisk vold

For at politiet kan behandle en sag om psykisk vold, skal følgende betingelser være opfyldt:

- Gerningsmanden skal **tilhøre, have tilknytning eller tidligere have haft tilknytning til offerets husstand**.
- Den psykiske vold skal være begået **gentagne gange over en periode** efter lovens ikrafttræden den 1. april 2019. Der kan ikke sættes et præcist tal på, hvor mange gange den psykiske vold skal være begået, eller over hvor lang en periode, da det er en konkret vurdering. Ved meget hyppige eller intensive episoder vil selv en meget kort periode kunne medføre, at den psykiske vold er strafbar.
- Der skal være tale om en **groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd**. Det er altså et krav, at gerningsmandens adfærd skal kunne betegnes som grov, for at den psykiske vold er strafbar. Det er dog ikke et krav, at hver enkeltstående handling eller undladelse kan betegnes som grov, hvis der samlet set er tale om groft nedværdigende, forulempende eller krænkende adfærd. Der skal altså være tale om adfærd af en vis varighed og/eller intensitet, for at adfærden kan betegnes som grov.
- Derudover skal adfærden være **egnet til utilbørligt at styre offeret, herunder ved udøvelse af negativ social kontrol**. Det vil sige, at adfærden skal kunne påvirke offeret til at gøre eller tåle noget, som ikke er udtryk for hans eller hendes frie vilje, f.eks. at offeret får frataget fornemmelsen af at bestemme over sit eget liv, at offerets selvværd nedbrydes, at offeret isoleres eller gøres afhængig af gerningsmanden. Ved negativ social kontrol forstås bl.a. ægteskabs- eller skilsmissekontrakter, der har til formål at lægge pres på offeret til at træffe eller undlade at træffe bestemte livbeslutninger. Betegnelsen ”utilbørlig” indebærer, at der kan være en naturlig styrende adfærd i en relation, f.eks. mellem forældre og børn, som falder uden for området for strafbar psykisk vold.

Straffesagens gang

ANMELDELSE OG EFTERFORSKNING

I sager om psykisk vold vil politiet typisk indlede en efterforskning på baggrund af en anmeldelse. Sager om psykisk vold kan anmeldes skriftligt eller telefonisk til politiet eller personligt på politistationen. Politiet kan også indlede efterforskning af egen drift. Politiet efterforsker forbrydelsen, hvis der er oplysninger, der kan føre til sagens opklaring. Under efterforskningen indsamler politiet beviser og afhører de personer, der er relevante for sagen. Vurderer politiet, at der er rimelig grund til at mistænke en bestemt person, sigter politiet personen og sagen overdrages til anklagemyndigheden.

DER REJSES TILTALE I SAGEN

Anklagemyndigheden rejser tiltale, hvis det vurderes, at der er beviser nok til at få en sigtet person dømt. Offeret vil få besked om dette. Sagen vil blive sendt til retten med et anklageskrift, der beskriver den strafbare handling. Personen, som før var sigtet, er nu tiltalt.

RETSSAG

Når anklagemyndigheden har sendt sagen i retten, fastsætter retten en dato for et retsmøde. Skal offeret afgive forklaring som vidne i retten, får offeret et brev med en vidneindkaldelse. Hvis offeret ikke skal vidne, har offeret stadig mulighed for at få besked om, hvor og hvornår sagen behandles i retten.

SAGEN SLUTTES UDEN RETSSAG

Selvom politiet har sigtet en person, kan anklagemyndigheden beslutte ikke at rejse tiltale mod personen, hvis det vurderes, at der ikke er beviser nok til at få ham/hende dømt. Sagen vil derfor ikke komme i retten. Offeret vil få besked, hvis anklagemyndigheden vurderer, at der ikke er grundlag for at rejse tiltale.

DOM

En dom er rettens afgørelse af, om den tiltalte er skyldig eller ej, og hvilken straf personen i givet fald skal have. Retten kan oplyse om, hvordan sagen er endt. Retten eller anklagemyndigheden kan også udlevere en gratis kopi af dommen.

SAGEN OPGIVES

Politiet kan vurdere, at der ikke er grundlag for at efterforske sagen, og anmeldelsen vil derfor blive afvist. Politiet kan også standse efterforskningen, hvis det fx viser sig umuligt at finde gerningsmanden, og der ikke er flere spor at efterforske. Offeret vil få besked, hvis politiet standser efterforskningen eller afviser anmeldelsen.

EFTER DOM

Hvis den tiltalte ikke er enig i byrettens afgørelse, kan han/hun som udgangspunkt anke sagen til landsretten. Anklagemyndigheden kan også anke sagen. Har offeret ikke været indkaldt som vidne i byretten, men har bedt om at få besked om, hvor og hvornår sagen behandles, vil offeret også få besked, hvis dommen ankes til landsretten. Offeret vil også få besked, hvis han/hun skal vidne i landsretten.

Efterforskning af sager om psykisk vold

- Det er politiets opgave at efterforske sagen, og de undersøger bl.a.:
 - Hvad er der sket?
 - Er det strafbart?
 - Hvem har gjort det?
- Efterforskningen i sager om psykisk vold har bl.a. til formål at afdække parternes relation og indbyrdes forhold samt adfærdens karakter og grovhed (intensitet og varighed).
- Offeret vil derfor kunne opleve, at politiet beder om at få udfyldt et skema over hændelsesforløbet. I skemaet noteres de forskellige episoder offeret har været udsat for. Skemaet hjælper med at give politiet overblik over omfanget og karakteren af den psykiske vold. Det er altså ikke udtryk for mistillid til offeret, men anvendes som et redskab til at skabe overblik over hændelsesforløbet. Det er ikke et krav, at skemaet udfyldes. Politiet behandler og efterforsker naturligvis også sagen, selvom offeret ikke udfylder et skema.
- Det kan derfor være en god idé at vejlede ofrene om på forhånd at skrive episoder ned og gerne med en kort beskrivelse af hvad der er sket, tidspunkt, sted og eventuelle vidner.

Afhøring af offeret

- Politiet starter normalt med at tale med offeret i en afhøring. Afhøringen foregår oftest på en politistation. Normalt er kun offeret og politibetjenten i lokalet, men offerets bistandsadvokat kan også være til stede. Politibetjenten skriver ned, hvad offeret fortæller. Offeret får mulighed for at læse rapporten igennem og underskrive den, men har ikke pligt til at gøre det. Nogle gange er det nødvendigt at foretage flere afhøringer af offeret i løbet af en efterforskning.
- I sager om psykisk vold er offerets forklaring ofte et afgørende bevis i sagen. Det er derfor meget vigtigt for politiets mulighed for at efterforske sagen, at offeret bliver afhørt.
- Før afhøringen går i gang, vil politiet vejlede offeret om vidnefritagelsesreglerne i retsplejelovens § 171, som betyder, at man som udgangspunkt ikke har pligt til at afgive vidneforklaring om sine nærmeste, fx ægtefælle eller samlever. Det gælder dog som udgangspunkt ikke en *tidligere* ægtefælle eller samlever.
- Politiet kan også afhøre andre personer, som kender til sagen, fx den mistænkte eller vidner til forbrydelsen.

Hvis offeret skal vidne i retten

- Offeret vil blive indkaldt som vidne, hvis sagen kommer for retten, og anklageren vurderer, at offerets vidneudsagn skal indgå som bevis. I sager om psykisk vold vil dette ofte være tilfældet, da offerets vidneudsagn ofte vil være et afgørende bevis i sagen.
- I retten skal offeret forklare, hvad der er sket, også selvom offeret tidligere er blevet afhørt af politiet. Offeret kan følges med sin bistandsadvokat, som kan fortælle, hvordan det hele foregår, og hvad han/hun skal gøre. Offeret må også gerne tage andre med i retten, men ikke nogen der selv skal afgive forklaring.
- Når man er indkaldt til at vidne i retten, har man pligt til at komme. Sygdom kan være en gyldig grund til ikke at møde op, men man vil evt. blive bedt om at dokumentere, at man har været syg fx med en lægeerklæring. Man vil i så fald som regel blive indkaldt til et nyt retsmøde senere.
- Det er vigtigt, at offeret ikke bare bliver væk fra retsmødet, men at der hurtigst muligt bliver givet besked til den, som har indkaldt til retsmødet, eller til retten.
- Hvis man ikke kommer til retsmødet, og ikke har givet besked, kan man bl.a. risikere at blive idømt en bøde.
- Når offeret møder i retten, vil offeret blive vejledt om, at det skal være sandt, det man siger i retten.

■ Særlige hensyn til offeret

- Det kan være en sårbar situation at fortælle sin historie i retten, men det er vigtigt for sagens bevisførelse. Offerets bistandsadvokat eller kontaktpersonen kan rådgive om, hvordan processen kan gøres mindre sårbar for offeret.

- Hvis offeret beder om det, kan retten i nogle tilfælde beslutte, at tiltalte skal sidde et sted, hvor offeret ikke kan se ham eller hende, mens offeret afgiver sin forklaring. Retten kan også i særlige tilfælde beslutte, at tiltalte helt skal forlade retslokalet, mens offeret afgiver sin forklaring.
- Hvis den tiltalte bliver ført ud af retslokalet, mens offeret afgiver forklaring, vil han/hun enten høre forklaringen fra et andet lokale eller få læst forklaringen op, når offeret har forladt retslokalet.

Få mere information om at vidne i retten, herunder særlige hensyn, på <https://anklagemyndigheden.dk/da/er-du-vidne>

Støttemuligheder til offeret

■ Offeret kan få en bistandsadvokat

- Politiet vejleder offeret om muligheden for beskikkelse af en bistandsadvokat. Hvis offeret ønsker at få en bistandsadvokat, er det retten, der afgør, om ønsket imødekommes. Bistandsadvokaten er uden omkostninger for offeret.
- Bistandsadvokaten kan hjælpe offeret og varetager offerets interesser under hele sagen. Bistandsadvokaten kan blandt andet:
 - Hjælpe og give råd og vejledning, mens politiet efterforsker sagen.
 - Hjælpe og give råd og vejledning, hvis sagen senere skal for retten, fx rådgive om hvordan en straffesag foregår og være med i retten, hvis offeret skal afgive forklaring som vidne.
 - Rådgive, hvis offeret er bange for, at gerningsmanden skal opsøge ham/hende.
 - Hjælpe med at få erstatning – ved at opføre erstatningskravet og fremsætte det under en eventuel retssag og over for Erstatningsnævnet

■ Offeret kan få en kontaktperson

- Hvis politiet forventer, at offeret skal vidne i retten, kan offeret som udgangspunkt få en kontaktperson i politiet. Kontaktpersonen er ofte en politibetjent, som kan hjælpe og støtte offeret undervejs og orientere offeret om sagen løbende.
- Få mere information om kontaktpersonsordningen på <https://politi.dk/ofre-vidner-og-paaroerende/kontaktperson-i-politiet>

Offeret kan søge om erstatning

- Politiet hjælper offeret med information om, hvordan offeret kan søge erstatning for eventuelle skader.
- Hvis offeret har lidt et økonomisk tab som følge af den psykiske vold, kan erstatningskravet blive behandlet under straffesagen i retten. Hvis offeret har en bistandsadvokat, kan han eller hun hjælpe med at udregne og fremsætte kravet om erstatning. Det kan være, at retten vurderer, at det ikke er muligt at opføre erstatningskravet på tidspunktet for behandlingen af straffesagen. Offeret kan så vælge selv at anlægge en civil sag om erstatningskravet.
- I visse tilfælde udbetaler staten erstatning til offeret for personskade som følge af den psykiske vold. Politiet vejleder om, hvordan der kan søges om erstatning fra staten. Hvis der er en bistandsadvokat, kan han eller hun hjælpe med at opføre erstatningskravet.

Få mere information om muligheden for erstatning på
<https://anklagemyndigheden.dk/da/erstatning>

Her kan offeret søge yderligere hjælp

■ Her kan offeret søge yderligere hjælp

Anklagemyndigheden

- På www.anklagemyndigheden.dk kan offeret læse mere og se en video om, hvordan en straffesag foregår.
- Engelsktalende ofre kan finde vejledning og information på www.anklagemyndigheden.dk/en

Politiet

- På politiets hjemmeside www.politi.dk/ofre findes detaljeret information om forløbet efter anmeldelse af en forbrydelse, herunder yderligere information om bistandsadvokat, kontaktperson, erstatningsmuligheder mv.

Lev Uden Vold

- Lev Uden Volds nationale hotline, tlf. 18 88, tilbyder anonym døgnåben rådgivning til voldsudsatte, voldsudøvere, pårørende og fagpersoner. Ved kontakt til 18 88 er det også muligt at få oplyst, hvor der er ledige krisecentrepladser i hele landet – via den nationale pladsoversigt. Lev Uden Vold tilbyder også juridisk rådgivning om eksempelvis skilsmisse, forældremyndighed og kommunale ydelser samt et telefonisk terapeutisk tilbud til voldsudøvere - ”Slip Volden”. Derudover driver Lev Uden Vold et pilotprojekt, hvor der tilbydes psykologbehandling til mænd indskrevet på krisecentre.

Læs mere på www.levudenvold.dk

Offerrådgivningen

- Offerrådgivningen hjælper ofre, vidner og pårørende i forbindelse med voldsomme og chokerende oplevelser som ulykker, kriminalitet og trafikuheld. Offerrådgivningen samarbejder med politi, sygeplejersker, brandmænd og sagsbehandlere i alle landets politikredse.
- Offerrådgivningen har tavshedspligt og yder personlig eller telefonisk rådgivning. Hjælpen er gratis, og offeret kan være anonym.

Læs mere på www.offerraadgivning.dk

Hjælp Voldsofre

- Hjælp Voldsofre tilbyder at hjælpe og rådgive ofre, pårørende og andre efter en forbrydelse, herunder personrelaterede forbrydelser som vold, røveri, voldtægt og andre seksuelle overgreb.

Læs mere på www.voldsofre.dk

Danner

- Danners Krisecenter hjælper kvinder og deres børn, hvis de har været udsat for vold i nære relationer. Danner har desuden en døgnåben telefonrådgivning, hvor både voldsudsatte og pårørende kan få hjælp og råd i forbindelse med vold i nære relationer.

Læs mere på www.danner.dk

Dansk Kvindesamfunds krisecentre

- Dansk Kvindesamfunds Krisecentre er en selvstændig og uafhængig enhed under Dansk Kvindesamfund, der driver to opholds- og rådgivningscentre. De tilbyder anonym rådgivning til både ofre og pårørende.

Læs mere på www.krisecentrene.dk

Dialog mod vold

- Dialog mod vold tilbyder specialiseret psykologbehandling til voldsudøvere og deres familier.

Læs mere på www.dialogmodvold.dk

Joan-Søstrene

- Joan-Søstrene er en kvindepolitisk forening, der arbejder kvindepolitisk med seksuelle og fysiske overgreb mod kvinder, og yder støtte til kvinder udsat for vold, voldtægt, seksuel chikane og/eller seksuelle overgreb i barndommen gennem kvinde-til-kvinde rådgivning.

Læs mere på www.joan-soestrene.dk

LOKK (Landsorganisation af Kvindekrisecentre

- LOKK er en interesseorganisation, hvis formål er at styrke de enkelte krisecentres arbejde med at forebygge og bekæmpe fysisk og psykisk vold mod kvinder og børn. LOKK kan eksempelvis hjælpe med at finde nærmeste ledige kvindekrisecenter og tilbyder juridisk rådgivning om anmeldelse af vold samt forhold, der involverer Familieretshuset og usikkert opholdsgrundlag.

Læs mere på www.lokk.dk

Mandecenteret

- Mandecenteret tilbyder rådgivning til mænd udsat for fysisk og psykisk vold.

Læs mere på www.mandecentret.dk

RED rådgivning

- RED rådgivning tilbyder anonym rådgivning til ofre for æresrelaterede konflikter.

Læs mere på www.red-center.dk

Mødrehjælpen

- Mødrehjælpen tilbyder behandling af kvinder og børn, der har været udsat for psykisk eller fysisk vold.

Læs mere på www.moedrehjaelpen.dk

Foreningen Far

- Foreningen Far vejleder om børn og fædre indenfor bl.a. fædreorlov, faderskab, forældremyndighed, bopæl, samvær, børnebidrag og skilsmisse.

Læs mere på www.foreningenfar.dk

ANKLAGEMYNDIGHEDEN